

Vnímání chráněných krajinných oblastí a záměru vyhlášení CHKO Krušné hory: sociologický průzkum

Výzkumná zpráva shrnuje nová data v souvislosti s plánovaným vyhlášením CHKO Krušné hory. Ukazuje, že ačkoliv je veřejnost o tomto záměru zatím málo informovaná, většina respondentů vnímá status chráněné krajinné oblasti pozitivně nebo neutrálně a očekává, že podpoří jejich zájem o návštěvnost regionu. Zpráva poskytuje zpětnou vazbu pro orgány ochrany přírody, ale i pro místní samosprávy, aktéry v oblasti cestovního ruchu v předmětném území a obyvatele.

ÚVOD

Chráněné krajinné oblasti a národní parky tvoří systém ochrany přírody v České republice. Aktuálně zaujímají velkoplošná zvláště chráněná území přibližně 16 % rozlohy státu a tato síť se nadále rozšiřuje – nejmladší CHKO Soutok vznikla v roce 2025 a připravuje se vyhlášení dalších území, jako je NP Křivoklátsko a CHKO Krušné hory (AOPK, 2024). V této souvislosti tak roste význam zkoumání vztahu veřejnosti k chráněným územím. Předkládaný výzkum se proto zaměřuje na zjištění povědomí a informovanosti veřejnosti o CHKO v ČR, včetně jejich návštěvnosti, a na postoje veřejnosti k plánovanému rozšíření CHKO. Zvláštní pozornost je věnována zamýšlenému vyhlášení CHKO Krušné hory – regionu, který dosud plošnou ochranu postrádá, ačkoliv má významné přírodní i rekreační hodnoty.

V rámci výzkumu byla realizována dotazníková šetření, jež mapovala obecnou znalost existence všech CHKO v ČR (jejich počtu a názvů) i osobní zkušenosti respondentů s návštěvou těchto území. Dále byla zkoumána míra informovanosti o plánovaném zřizování nových chráněných oblastí. Specifická část šetření byla věnována záměru vyhlásit CHKO Krušné hory – zjišťovalo se, zda o tomto chystaném kroku lidé vůbec vědí, jak často Krušné hory v minulosti navštívili a zda plánují tuto oblast navštívit v budoucnu. Zkoumali jsme také, jak by případné vyhlášení nové CHKO ovlivnilo ochotu veřejnosti Krušnohoří navštěvovat. Výsledky tohoto průzkumu poslouží jako důležitá zpětná vazba pro orgány ochrany přírody, ale i dalších aktéry v území, jako jsou místní samosprávy: odhalí nejen mezery v informovanosti veřejnosti, ale i možná očekávání či obavy spojené s novým chráněným územím.

PŘEDMĚT VÝZKUMU

Předmětem výzkumu je zjištění povědomí a informovanosti veřejnosti o chráněných krajinných oblastech v České republice. Pozornost je věnována jak obecné znalosti existence CHKO, jejich počtu a názvů, tak návštěvnosti těchto území.

Výzkum se dále zaměřuje na míru informovanosti o plánovaném rozšiřování soustavy CHKO v ČR. Specifická část šetření je věnována plánovanému vyhlášení CHKO Krušné hory. V této části jsou sledovány zejména znalosti o připravovaném vyhlášení, minulá návštěvnost Krušných hor, zájem oblast navštívit v budoucnu a očekávané dopady případného vyhlášení CHKO na ochotu respondentů místo navštěvovat.

TEORETICKÉ UKOTVENÍ

Stav poznání pro potenciálně vznikuvší CHKO Krušné hory vychází z dlouhodobého přírodovědného výzkumu (od Dominovy monografie z roku 1907) a z komplexního biotopového mapování pro soustavu Natura 2000, které prokázalo velkou koncentraci cenných rašelinišť, horských lesů a luk i vazbu na mezinárodně významné mokřady „Krušnohorská rašeliniště“ (MŽP, 2024).

Krušné hory jsou asi 120 km dlouhé pohoří se zploštělou náhorní plošinou, prudkými svahy do podkrušnohorských pánví a rozsáhlými vrchovišti, rašelinnými a podmáčenými smrčínami, bukovými lesy a horskými loukami, doplněnými o unikátní antropogenní stanoviště spojená s hornickou činností (např. Blatenský vodní příkop, odvaly a propady dolů) (Krása et al., 2024).

Podklady k vyhlášení CHKO tvoří zejména „Návrh záměru na vyhlášení CHKO Krušné hory“, který definuje předměty ochrany (harmonicky utvářený krajinný ráz, rašeliniště, horské lesy, druhově bohaté louky, hornické relikty a soustava lokalit Natura 2000) a dlouhodobé cíle ochrany včetně posouzení proporcionality vůči hospodářským zájmům (MŽP, 2024).

Rámcová interpretace zón CHKO Krušné hory konkretizuje vnitřní členění území do čtyř zón na ploše cca 1222 km² (I. zóna 13,5 %, II. 26,5 %, III. 58,0 % a IV. zóna 2,0 %) a popisuje pro každou zónu charakter prostředí, cíle péče a základní právní regulaci (AOPK, 2024, s. 1–4). Analýza CzechTourismu (2024) doplňuje socioekonomický a návštěvnický kontext: v období 7–11/2023 bylo na území plánované CHKO zjištěno přibližně 449 tis. turistónávštěv, 1,1 mil. výletoňávštěv a 1,9 mil. přenocování v hromadných ubytovacích zařizeních, přičemž 86 % návštěvníků tvoří domácí a 14 % zahraniční hosté.

Komunikační a interpretační rámec zajišťuje dokument „Chráněná krajinná oblast Krušné hory? Otázky a odpovědi“, který shrnuje hlavní přírodní hodnoty (vysoko položené plošiny, rašeliniště, bučiny, horské louky, hornické relikty) a vysvětluje dopady vyhlášení na obyvatele a hospodaření – mj. že nedochází k omezení běžného vstupu do krajiny, sběru lesních plodů či samovýroby dříví a že stávající územní plány obcí zůstávají v platnosti (AOPK, 2023).

Tyto podklady jsou dále doplněny odbornými studii o klíčových druzích a biotopech (např. tetřívěk obecný, struktura horských lesů, antropogenní stanoviště na agrárních valech), viz. Málková et al. (2000); Šefl et al. (2020); nebo Hajer et al. (2002).

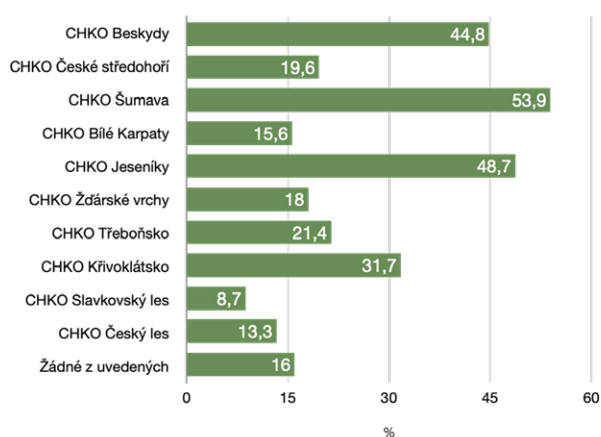
Podklady k vyhlášení CHKO vznikají od roku 2019 jako mezioborový soubor průzkumů – od biotopového mapování, monitoringu druhů a studia krajinného vývoje po analýzu návštěvnosti – a byly opakovaně projednávány s obcemi, vlastníky a hospodáři; část obcí (cca 12 % plochy návrhu) vyhlášení CHKO sama iniciovala (MŽP, 2024). Současně jsou komunikovány praktické dopady na místní – v materiálech AOPK ČR i v popularizačním rozhovoru P. Krásy pro INFO.CZ se důrazně vysvětluje, že běžné činnosti jako vstup do lesa, rekreace či sběr lesních plodů vyhlášením CHKO zásadně omezeny nebudou (AOPK, 2023).

VÝSLEDKY ŠETŘENÍ

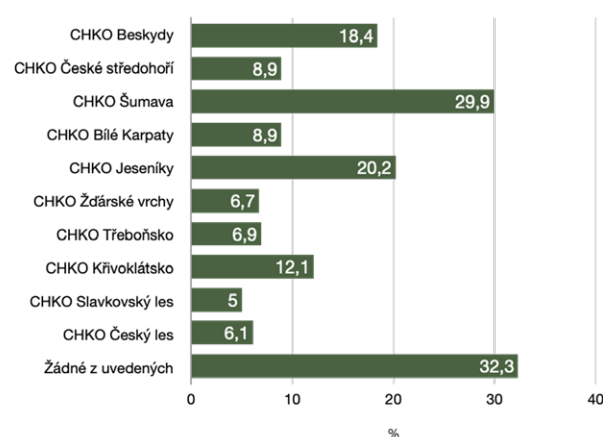
Dotazníkové šetření bylo realizováno ve spolupráci s výzkumnou agenturou STEM/MARK, a.s., s využitím reprezentativního online panelu. Sběr dat probíhal v září 2025 a celkem bylo získáno 505 odpovědí od respondentů v rámci celé ČR. Vzorek je reprezentativní pro dospělé populaci ČR podle základních sociodemografických údajů, jako je pohlaví, věk, vzdělání a místo bydliště.

V rámci šetření bylo zjišťováno, jaké mají respondenti zkušenosti s návštěvností jednotlivých současných CHKO (graf 1). Ze zkoumaných CHKO je mezi respondenty jednoznačně nejpoblárnější chráněnou oblastí CHKO Šumava. Je patrné, že alespoň 1x za život CHKO Šumava navštívilo více než 50 % respondentů téměř 30 % respondentů ji plánuje navštívit v příštích 12 měsících (graf 2) Na pomyslném druhém místě se pak umístila CHKO Jeseníky (navštívilo ji 49 % respondentů) a třetí příčku obsadila CHKO Beskydy (45 % respondentů). Naopak nejméně navštěvovanou CHKO je Slavkovský les, který v minulosti navštívilo pouze 8,7 % respondentů a pouze 5 % respondentů plánuje v budoucnu její návštěvu.

Graf 1
CHKO navštívené alespoň jednou v životě

Graf 2
CHKO plánované navštívit v příštích 12 měsících

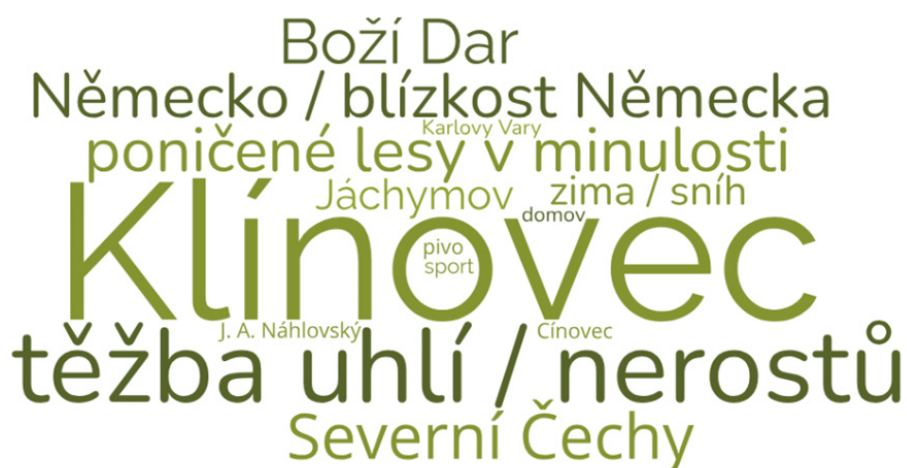

V rámci oblasti Krušné hory uvedlo téměř 43 % respondentů, že tuto oblast navštívili. Záměr oblast navštívit v budoucnu vyjádřilo více než 70 % respondentů.

Výzkum dále zjišťoval, jaké pojmy si respondenti spontánně spojují s Krušnými horami (obrázek 1). Mezi nejčastěji uváděné asociace patřil Klínovec (13,1 %) a Boží Dar (2,6 %). Respondenti si oblast často spojovali také s těžbou uhlí a nerostů (4,6 %), s lokalizací v Severních Čechách (3,4 %) a s dřívějším poškozením a úhynem zdejších lesů (3,0 %).

Obrázek 1

Pojmy spojované s Krušnými horami

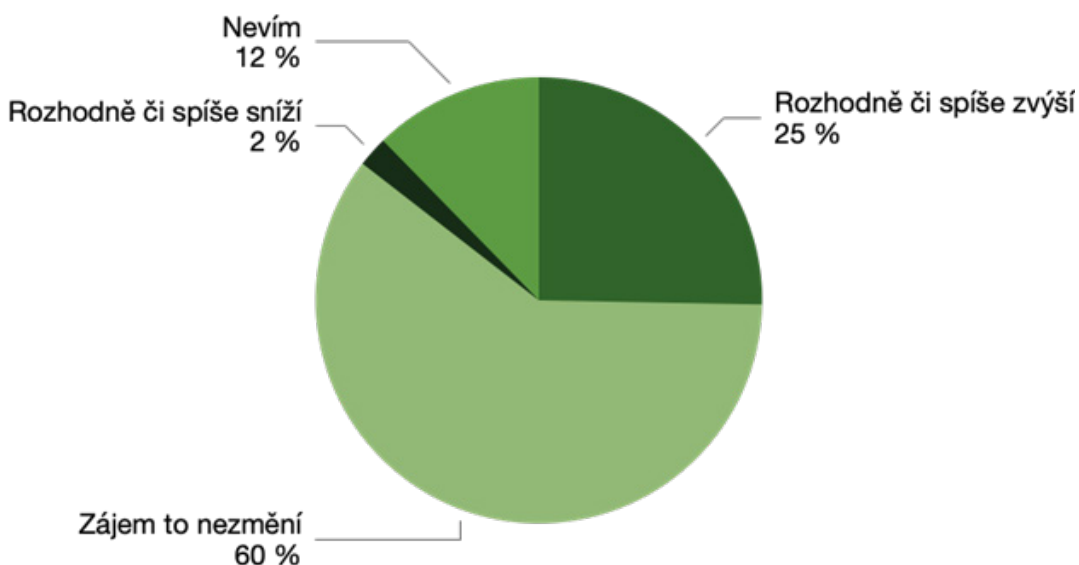

V souvislosti s plánovaným vyhlášením CHKO Krušné hory jsme zjišťovali, zda o tomto záměru mají respondenti povědomí. Ukázalo se, že 88 % dotázaných o připravovaném vyhlášení nevědělo, zatímco 12 % respondentů uvedlo, že o něm informaci mají.

Výsledky ukazují, že vyhlášení Krušných hor za chráněnou krajinnou oblast by na většinu respondentů mělo pozitivní nebo neutrální dopad v souvislosti se zájmem o návštěvu regionu. Více než čtvrtina dotázaných (25 %) uvedla, že by jejich zájem o návštěvu spíše či rozhodně vzrostl. Většina respondentů (60 %) uvedla, že by jejich zájem zůstal nezměněn. Snížení zájmu deklarovalo pouze 2 % dotázaných, zatímco 12 % nebylo schopno dopředu posoudit svůj postoj. Celkově tedy vyhlášení CHKO Krušné hory působí jako krok, který by mohl posílit atraktivitu oblasti pro návštěvníky.

Graf 3

Změna zájmu respondentů o návštěvu Krušných hor po vyhlášení CHKO

ZÁVĚREČNÉ SHRNU TÍ CZ

Realizovaný výzkum ukázal, že veřejnost v České republice má o chráněných krajinných oblastech základní povědomí, avšak detailní znalosti často chybí. Většina respondentů sice dokáže jmenovat alespoň některé CHKO a více než polovina populace alespoň jednou za život navštívila tak ikonické území, jakým je CHKO Šumava. Na druhé straně však plány na zřizování nových chráněných území zatím pronikly do povědomí jen menší části veřejnosti – konkrétně o chystaném vyhlášení CHKO Krušné hory vědělo před šetřením pouze ~12 % dotázaných, zatímco zbylých 88 % nemělo o této iniciativě žádné informace. Tato zjištění signalizují potřebu intenzivnější komunikace a osvětové kampaně ze strany odpovědných institucí, aby veřejnost byla s předstihem seznámena s účelem a významem nově navrhovaných chráněných území.

Z pohledu potenciálního dopadu vyhlášení nové CHKO na chování návštěvníků vyznívají výsledky spíše optimisticky. Většina respondentů uvedla, že zřízení CHKO Krušné hory by nijak neovlivnilo jejich zájem o návštěvu regionu nebo by dokonce jejich chuť Krušné hory navštívit zvýšilo. Čtvrtina dotázaných očekává, že by je status chráněné oblasti motivoval k návštěvě spíše či rozhodně více, zatímco naprostá většina (60 %) by svůj dosavadní zájem neměnila. Pouze okrajová část respondentů (přibližně 2 %) se domnívá, že by se vyhlášením CHKO snížil jejich zájem. Tyto údaje naznačují, že plánované vyhlášení CHKO Krušné hory je veřejností vnímáno převážně pozitivně nebo neutrálně. Lidé oblast Krušných hor často spojují s konkrétními symboly (např. Klínovec, Boží Dar) a uvědomují si i její historickou ekologickou zátěž (těžba, poškození lesů), což může zvyšovat pochopení pro potřebu její ochrany.

Celkově lze konstatovat, že vyhlášení Krušných hor chráněnou krajinnou oblastí má potenciál posílit atraktivitu tohoto regionu pro návštěvníky, aniž by vyvolávalo výrazný odpor veřejnosti. Klíčovým úkolem do budoucna bude využít pozitivní naladění veřejnosti a proměnit jej v aktivní podporu: to zahrnuje informování o konkrétních přínosech CHKO (např. lepší péče o krajinu, udržitelný turismus atd.), zapojení místních obyvatel do plánování i zdůraznění toho, že režim CHKO neznamena plošné zákazy pro návštěvníky. Zkušenosti z jiných regionů navíc ukazují, že vhodně komunikované vyhlášení chráněné oblasti může přinést příležitosti pro místní rozvoj a turistický ruch, aniž by došlo k negativním dopadům na přírodu (AOPK, 2023). V případě Krušných hor tak vyhlášení CHKO představuje vítaný krok k ochraně jedinečné krajiny, který veřejnost pravděpodobně přijme s pochopením – a který, bude-li dobře realizován, může regionu přinést jak ekologický, tak socioekonomický prospěch.

The conducted research showed that the public in the Czech Republic has a basic awareness of Protected Landscape Areas (PLAs/CHKO), but detailed knowledge is often lacking. While the majority of respondents can name at least some PLAs, and over half of the population has visited an iconic area such as the Šumava PLA at least once in their lifetime, plans for establishing new protected areas have so far only reached the awareness of a smaller segment of the public. Specifically, only about 12% of respondents knew about the planned designation of the Krušné hory PLA before the survey, while the remaining 88% had no information about this initiative. These findings signal the need for more intensive communication and public awareness campaigns by the responsible institutions to inform the public in advance about the purpose and significance of the newly proposed protected areas.

From the perspective of the potential impact of the new PLA designation on visitor behaviour, the results are rather optimistic. The majority of respondents stated that the establishment of the Krušné hory PLA would either not affect their interest in visiting the region or would even increase their desire to visit. A quarter of respondents expect the protected area status to motivate them to visit “rather more” or “definitely more,” while the vast majority (60%) would not change their current interest. Only a marginal portion of respondents (approximately 2%) believe that the PLA designation would decrease their interest. These data suggest that the planned designation of the Krušné hory PLA is perceived by the public as predominantly positive or neutral. People often associate the Krušné hory area with specific symbols (e.g., Klínovec, Boží Dar) and are also aware of its historical ecological burden (mining, forest damage), which may increase understanding of the need for its protection.

Overall, it can be concluded that the designation of the Krušné hory as a Protected Landscape Area has the potential to enhance the attractiveness of the region for visitors without causing significant public resistance. The key task for the future will be to utilize this positive public sentiment and turn it into active support: this includes informing the public about the specific benefits of the PLA (e.g., better landscape stewardship, sustainable tourism), involving residents in the planning, and emphasizing that the PLA regime does not mean widespread prohibitions for visitors. Furthermore, experience from other regions shows that a well-communicated protected area designation can bring opportunities for local development and tourism without negative impacts on nature (AOPK, 2023). In the case of the Krušné hory, the PLA designation represents a welcome step toward protecting a unique landscape, which the public is likely to accept with understanding—and which, if well implemented, can bring the region both ecological and socioeconomic benefits.

ZDROJE

AOPK (2023) *Chráněná krajinná oblast Krušné hory? Otázky a odpovědi*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 5 s.

AOPK (2024) *Rámcová interpretace zón CHKO Krušné hory*- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 5 s.

CzechTourism (2024) *Analýza návštěvnosti a dopadů cestovního ruchu v Národních parcích a vybraných CHKO: Závěrečná zpráva – červen 2024*. CzechTourism, 113 s.

HAJER, J., RŮŽIČKA, V., STŘÍŽEK, P. (2002) Do agricultural mounds increase the biodiversity of the Krušné Hory Mountains? *Acta Universitatis Purkynianae. Studia Biologica*, 6, 55–59.

KRÁSA, P., LIBICOVÁ, L., PELC, F. (2024) Chráněná krajinná oblast Krušné hory? *Ochrana přírody*, 79(4), 2–8.

MALKOVÁ, P., BEJČEK, V., ŠŤASTNÝ, K., ŠIMOVÁ, P., TOMŠOVÁ, H. (2000) Ecology of the Black Grouse (*Tetrao tetrix*) on the Grünwald Peat Bog in the Krušné Hory Mts. *Cahiers d'Ethologie*, 20(3–4), 421–438.

MŽP (2024) *Návrh záměru na vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Krušné hory*. Ministerstvo životního prostředí, 62 s.

ŠEFL, J., MOTTLOVÁ, V., & SCHORÁLKOVÁ, I. (2020) Bud blight (*Gemmamyces piceae*) in the eastern part of the Krušné hory Mountains. *Journal of Forest Science*, 66(8), 309–317.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo životního prostředí

AUTOŘI

Lucie Vávrová*, Radek Timoftej, Danuše Strnadová, Radomíra Jordová, Hana Brůhová Foltýnová (UJEP), Ondřej Vácha (STEM/MARK)

*korespondenční autor: lucie.vavrova@ujep.cz

VYDAVATEL

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem www.ujep.cz

Titulní ilustrace: generováno pomocí AI (ChatGPT, OpenAI).

Výzkumná zpráva/metodika/koncepce byla vytvořena v rámci projektu
RUR – Region univerzitě, univerzita regionu, reg . č. CZ.10.02.01/00/22_002/0000210.